

۱۶۱۵۲۲۱

خدمات برون کتابخانه ای

مؤلف: علیرضا محمودی

ویرانگار علمی: دکتر سعید غفاری

۱۳۹۷

سرشناسه: محمودی، علیرضا، ۱۳۵۵-

عنوان و نام پدیدآور: خدمات برون کتابخانه‌ای / مولف علیرضا محمودی؛ ویراستار علمی سعید غفاری-

مشخصات نشر: تهران: اندیشه دانش، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۱۹۵ ص: جدول، نمودار

شابک: ۱- ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۳۰-۰۰۱ قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

کتابنامه

موضوع: کتابخانه‌ها و مراجعان

موضوع: کتابخانه‌ها - نوآوری

موضوع: کتابخانه‌ها و خدمات چند رسانه‌ای

موضوع: خدمات اطلاع رسانی -- نوآوری

شناسه افزودن: مارک، د. مید، ۱۳۴۹، ویراستار

رده بندی کنگره: ۴۱۰/۰۴۱۰۰۰ Z۷۱۱

رده بندی دیویی: ۰۲۵/۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۱۰۵۷

عنوان: خدمات برون کتابخانه‌ای

مولف: علیرضا محمودی

ویراستار علمی: دکتر سعید غفاری

ناشر: اندیشه دانش

صفحه آرا: انتشارات اندیشه دانش

طرح جلد: ندا جورابچی

چاپخانه: نارنجستان

سال نشر: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه شابک: ۱- ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۳۰-۰۰۱

www.Andeshehdanesh.ir قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

حق چاپ و نشر برای انتشارات اندیشه دانش محفوظ می باشد، هر گونه تکثیر و کپی غیر مجاز، پیگرد قانونی دارد.

تهران: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - بعد از تقاطع وحید نظری - ساختمان فروردین - پلاک ۲۸۶، طبقه دوم - واحد ۷
تلفن مرکز پخش: ۰۹۳۰۶۷۶۲۹۵۳-۵۵۳۱۲۳۰۰

پیشگفتار

با پیشرفت سریع علوم و فنون، انتشار منابع علمی به طور قابل ملاحظه‌ای روبه افزایش است و هر روز شاهد تولید اطلاعات بیشتری در همه زمینه به شکل‌های چاپی، الکترونیکی و دیجیتالی هستیم. از سوی دیگر انتظارات کاربران و مراجعه کنندگان به کتابخانه بابت خدمات ارائه شده از سوی این کتابخانه چه به صورت حضوری و غیر حضوری (به صورت تلفنی، از راه دور و الکترونیکی) افزایش یافته است، که این خود دلیلی برای نگرش تازه‌ای با پایگاه کتابخانه‌ها از منظر اجتماعی و رویکرد تنبیر در خدمات کتابخانه می‌باشد. با توجه به موارد فوق الذکر و تاثیر و تحول فناوری‌های نوین در تمام می سطوح که فعالیت‌های خدماتی و مشاوره‌ای انجام می‌دهند، از جمله کتابخانه‌ها در بحث خدماتی که به کاربران ارائه می‌نماید، مشهود بوده و کتابخانه‌ها الزما باید نگاه خود را به مقوله خدمات کتابخانه‌ای که قبلا به صورت سنتی و خدمات درون کتابخانه‌ای بوده تغییر داده و به سمت خدمات برون کتابخانه‌ای و تخصص‌سازی شده پیش رود تا جایگاه و منزلت خود را با شرایط کنونی و با توجه به نیازهای مختلف کاربران حفظ نماید.

کتاب «خدمات برون کتابخانه‌ای» از فصل تشکیل شده که فصل‌های آن به شرح زیر می‌باشد:

در فصل نخست این اثر درباره کلیات خدمات که شامل: تعریف و تاریخچه خدمت در کتابخانه‌ها، وجه معنوی خدمت، مولفه‌های خدمات، اهداف و انواع خدمات در کتابخانه‌ها، فاصله کتابخانه‌ها با کاربران، تعریف نیاز و نیاز در کتابداری و اطلاع رسانی، خدمات کتابخانه‌ای به گروه‌های خاص، مفاهیم پایه خدمات، محدودیت افراد در مراجعه به کتابخانه، پاسخگویی به جهان در حال تغییر و همیشه حق با مشتری است. در فصل دوم: ابتدا درباره شناسایی، تعریف و تبیین نقش‌های جدید برای کتابخانه‌ها، ویژگی‌ها و توانمندی‌های اساسی حرفه کتابداری و اطلاع رسانی، نقش‌ها و وظایف جدید، تغییر و تحول در نظام‌های خرد و کلان جامعه، همگام با تحولات و توسعه خدمات، روند تکاملی مفهوم کاربرمداری و سپس خاستگاه کاربرگرایی در کتابخانه‌ها، توسعه و تحول در فهرست‌های کتابخانه‌ای، الگوهای مفهومی در توسعه خدمات توضیحاتی داده شده است.

در فصل سوم که درباره برنامه‌ریزی و خدمات برون کتابخانه‌ای می‌باشد که برنامه‌ریزی، ضرورت برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی و کتابخانه‌ها، تعریف خدمات برون کتابخانه‌ای، شناسایی انواع خدمات

برون کتابخانه‌ای، لزوم توسعه خدمات برون کتابخانه‌ای: ملاحظات نظری و کاربردی، ابزارهای ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای، اصول مورد نیاز جهت برنامه ریزی ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای، اصول توسعه خدمات برون کتابخانه‌ای در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی، پذیرش تغییرات و آمادگی ذهنی برای تحول، ضرورت بازنگری و بازآفرینی نقش‌های جدید، خصوصیات کتابداران متخصص در عصر اطلاعات، نقش کتابداران و ارائه خدمات اطلاعاتی به مخاطبان و متخصصان، بازآموزی و آموزش مداوم کتابداران، نظام‌های اطلاعاتی، کانال‌های ارتباطی، بهره‌گیران اطلاعاتی، طراحی مجدد نظام‌های اطلاعاتی، ویژگی محیط‌های اطلاعاتی جدید، پیامدهای شرایط جدید برای جامعه، مدهای شرایط جدید برای حرفه کتابداری و دانش شناسی، لزوم همخوان کردن کارکردها و خدمات کتابخانه‌ها با شرایط جدید را مورد بررسی قرار می‌دهد. در فصل چهارم: از آموزش از راه دور، کتابداران از راه دور، شناسایی یادگیرندگان از راه دور و نیازهای آنان، ایجاد منابع و خدمات برای یادگیرندگان از راه دور، موانع احتمالی بر سر راه دسترسی به خدمات، راهبردها آموزش کاربران از راه دور، روش‌های آموزش کاربران از راه دور، توسعه توانمندی‌های کاربران از راه دور، به کارگیری خدمات و منابع دیجیتال و خدمات بحث شده است. در فصل پنجم: موضوعات فناوری‌های نوین، انواع فناوری‌ها، زمینه‌های کاربرد فناوری اطلاعات برای توسعه خدمات، فناوری‌های نوین و کتابخانه‌ها، تاثیرات فناوری اطلاعات بر حرفه کتابداری، نقش فناوری‌های نوین در ارائه خدمات کتابخانه‌ای، کاربرد شبکه‌های نوین در ارائه خدمات تخصصی مراکز اطلاعاتی، کاربرد فناوری‌های نوین برای توسعه خدمات تخصصی و شخصی‌سازی شده، ملزومات پیاده‌سازی خدمات تخصصی و شخصی‌سازی شده، فهرست اجتماعی، ابزار خرد جمعی ایجاد پروفایل برای کاربران مورد بررسی قرار گرفته است.

با عنایت خداوند متعال، کتاب حاضر که زحمات چندین ساله مولف می‌باشد به ثمر نشست. در ضمن بر خود فرض می‌دانم از راهنمایی و مساعدت‌های ارزنده جناب آقای دکتر سعید غفاری، ویراستار علمی اثر کمال تشکر را دارم که بار زحمت ویراستاری این اثر را تقبل کرده و بدین وسیله قدردان محبت‌های وی می‌باشم.

با تشکر علیرضا محمودی

دانشجوی دکترای علم اطلاعات و دانش شناسی

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۴
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: خدمات کتابخانه‌ای.....	۱۳
مقدمه.....	۱۴
مفهوم خدمات.....	۱۴
تاریخچه خدمات کتابخانه‌ها.....	۱۹
خدمات به عنوان توان سنت کتابخانه‌ها.....	۲۰
وجه معنوی خدمات.....	۲۱
مولفه‌های خدمات کدامند؟.....	۲۲
انواع خدمات در کتابخانه‌ها.....	۲۴
فاصله کتابخانه با کاربران.....	۲۵
اهداف خدمات در انواع کتابخانه‌ها.....	۲۶
مفهوم نیاز.....	۲۷
نیاز از دیدگاه کتابداری و اطلاع رسانی.....	۲۸
خدمات کتابخانه‌ای به گروه‌های خاص.....	۲۹
تعریف گروه خاص.....	۲۹
ارائه خدمات.....	۳۰
انواع گروه‌های خاص.....	۳۰
پاسخگویی به جهان در حال تغییر.....	۳۷
همیشه حق با مشتری است.....	۳۹
تغییر و تحول در نظام‌های جامعه (خرد و کلان).....	۴۰

۴۲.....	همگامی با تحولات و مدیریت آن.....
۴۳.....	مفاهیم پایه خدمات.....
۴۸.....	همگامی با تحولات و توسعه خدمات.....
۵۲.....	الگوی دسترسی به اطلاعات در کتابخانه‌ها.....
۵۴.....	خودآزمایی.....
۵۵.....	فصل دوم: تحول در خدمات کتابخانه‌ای.....
۵۶.....	مقدمه.....
۵۷.....	شناسایی، تبیین و ویژگی‌های حرفه کتابداری.....
۵۸.....	نقش‌ها و وظایف جدید کتابخانه‌ها.....
۶۵.....	لزوم همخوان کردن کارکنان با خدمات کتابخانه‌ها با شرایط جدید.....
۶۶.....	چارچوب‌های نظری و مفروضات ابقاء نقش جدید.....
۶۷.....	عصر اطلاعات و رویکرد نو به خدمات کتابخانه‌ای.....
۶۷.....	خاستگاه کاربرگرایی در کتابخانه‌ها.....
۶۸.....	کتابخانه‌ها و رویکرد کاربرمداری.....
۷۰.....	مروری بر دگردیسی و سیر تحول تاریخی مفهوم «مأموریت‌های خدمات اطلاع‌رسانی در حرفه».....
۸۵.....	خدمات اطلاع‌رسانی شخصی‌سازی شده: مفهوم و مولفه‌ها و ضرورت‌ها.....
۹۲.....	روش‌های شخصی‌سازی اطلاعات در کتابخانه‌ها.....
۹۳.....	امکانات و ابزارهای لازم جهت شخصی‌سازی خدمات کتابخانه‌ها.....
۹۴.....	اولویت‌بندی گروه‌ها جهت دریافت خدمات شخصی‌سازی شده کتابخانه‌ها.....
۹۵.....	اولویت‌بندی انواع خدمات شخصی‌سازی شده در کتابخانه‌ها.....
۹۵.....	ملزومات پیاده‌سازی خدمات تخصصی و شخصی‌سازی شده در کتابخانه‌ها.....
۹۸.....	خودآزمایی.....

۹۹.....	فصل سوم: برنامه‌ریزی و ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۰۰.....	مقدمه
۱۰۰.....	برنامه‌ریزی فرهنگی
۱۰۳.....	تعریف خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۰۴.....	اهداف خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۰۴.....	انواع خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۰۸.....	انواع کتابخانه‌ها و خدمات برون کتابخانه‌ای به کاربران
۱۱۱.....	لزوم توسعه خدمات برون کتابخانه‌ای: ملاحظات نظری و کاربردی
۱۱۳.....	ایجاد بخش مسئول خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۱۳.....	ابزارهای ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۱۴.....	اصول مورد نیاز جهت برنامه‌ریزی ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۱۵.....	اصول توسعه خدمات برون کتابخانه‌ای: کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی
۱۱۷.....	پذیرش تغییرات و آمادگی ذهنی برای تحول
۱۱۷.....	ضرورت بازنگری و بازآرینی نقش‌های جدید
۱۲۰.....	ویژگی‌های کتابداران در عصر اطلاعات
۱۲۴.....	بازآموزی و آموزش مداوم کتابداران
۱۲۴.....	تعریف نظام
۱۲۵.....	نظام‌های اطلاعاتی
۱۲۶.....	طراحی مجدد نظام‌های اطلاعاتی
۱۲۷.....	پیامدهای شرایط جدید برای جامعه
۱۲۸.....	پیامدهای شرایط جدید برای حرفه کتابداری و دانش‌شناسی
۱۲۸.....	پیامدهای خدمات برون کتابخانه‌ای
۱۳۱.....	خودآزمایی

فصل چهارم: آموزش از راه دور و خدمات برون کتابخانه‌ای.....	۱۳۳
مقدمه.....	۱۳۴
نقش کتابخانه‌ها در ارائه خدمات به یادگیرندگان از راه دور.....	۱۳۴
تعریف یادگیرندگان از راه دور.....	۱۳۵
تعریف آموزش از راه دور.....	۱۳۶
کتابداران از راه دور کتابخانه‌ها.....	۱۴۲
کتابخانه‌ها و ارائه خدمات از راه دور.....	۱۴۲
شناسایی یادگیرندگان از راه دور و نیازهای آنان.....	۱۴۸
ایجاد خدمات کتابخانه‌ای برای یادگیرندگان از راه دور.....	۱۴۹
روش‌های آموزش کارکنان.....	۱۵۰
زیرساخت‌های کتابخانه‌ای آموزش از راه دور.....	۱۵۲
لزوم همخوان کردن خدمات کتابخانه‌ای با آموزش از راه دور کاربران.....	۱۵۳
ایجاد منابع و خدمات برای یادگیرندگان از راه دور.....	۱۵۳
موانع احتمالی بر سر راه دسترسی به خدمات.....	۱۵۶
به کارگیری خدمات و منابع.....	۱۵۷
ترویج منابع و خدمات.....	۱۵۷
خودآزمایی.....	۱۵۹
فصل پنجم: فناوری‌های نوین و خدمات برون کتابخانه‌ای.....	۱۶۱
مقدمه.....	۱۶۲
اهمیت فناوری‌های نوین.....	۱۶۳
تاریخچه فناوری اطلاعات در کتابخانه‌ها.....	۱۶۴
فناوری‌های نوین و کتابخانه‌ها.....	۱۶۵
تاثیر فناوری اطلاعات بر حرفه کتابداری.....	۱۶۶

- ۱۶۹..... نقش فناوری‌های نوین در ارائه خدمات کتابخانه‌ای
- ۱۷۰..... خدمات تحویل مدرک و امانت بین کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی
- ۱۷۱..... کاربردهای فناوری نوین در کتابخانه‌ها
- ۱۷۱..... خصوصیات کتابداران متخصص در عصر الکترونیک
- کاربرد فناوری‌های نوین برای توسعه خدمات تخصصی و شخصی‌سازی شده در کتابخانه‌ها
- ۱۷۲..... کتابخانه اجتماعی
- ۱۷۴..... فهرست کتابخانه اجتماعی
- ۱۷۵..... کتابدار اجتماعی
- ۱۷۵..... کتابخانه ۲ و کتابخانه اجتماعی
- ۱۷۶..... ویژگی‌های فناوری کتابخانه ۲
- ۱۷۷..... تفاوت‌های فهرست اجتماعی و فهرست سنتی
- ۱۸۰..... خصوصیات و قابلیت‌های فهرست‌ها و فهرست‌های اجتماعی
- ۱۸۲..... قابلیت‌های فهرست اجتماعی
- ۱۸۳..... وب ۲
- ۱۸۵..... کتابخانه ۲
- ۱۸۵..... کتابخانه من
- ۱۸۷..... نتیجه‌گیری
- ۱۸۸..... خودآزمایی
- ۱۸۹..... فهرست منابع و مآخذ